

Номчукунун бодалы

„АВАЗЫНГА ДАҢГЫРАККА“ ХАМААРЫШТЫР

Салим Сүрүн-оолдун «Авазын даңгырак» деп чаа тоожун номчуп таныштык. Тоожунун бодуна, мына шийиретини турар айтырларга болгаш чогаалдын чамдык маадырларына хамаарыштыр бодаларым илердиксерим.

Чукулар эскерер. Байымы-даа арагага хандыштыгың, алыр үзүгө салымнын хире улус дээрин кетип келир. Районуң салыг аралектиң дээрге улуг дужаал-дыр. Оон ангы-да бар, чок, ылангы ховар барааннары дүргөн тып алырда, ажык база кончуга— деп, Чамбалдай чаа кожааның дугайында амьрап бодат турар.

«Чалгын чок куш огул дег» байдалга артар. Чараш-оолдун авазына даңгыраа бо: «Сөз чагыла-рыңын бүрүн күөсөдүр дөш, бүгү-ле хемчегерин алыр мен-авай».

Тоожунун автору бодунун чогаалында амгы үгө хамаарыштыр, уениң кижилериниң шынарына, ову-тениринге, ниитиледе чамдык уруктарга хамаарыштыр алгы-ангы чугула айтырларын көдүрүп турар.

Район даргазы Хунажык бодунун организациязында ажылдап турар өңүрүнүң корум-чурумунга ажыл-албан-даа, эш-хуу-даа талазы-биле салдар чедирип күш четпесин. Херек кырында Хунажык Монгуш Самбылович биле Чамбалдайның «боттарынын кижизин» Тетчеглектериниң олурунда шагдаа начальниги майор база кирип турар.

Амьралды чык кылдыр көөр, ажыл-агыйга ээ-хары-салга чок чамдык кижилерге уур анык салгалдын чаныш-сынын чок демисели чогаалда кол үскөдөшкени ол деп бодар мен.

«Авазынга даңгыракка» адамы-биле болгаш кожазы Чамбалдай-биле Чараш-оолдун демисели амьралда чедим-денден-даа эвес, мына маадырларын шүптүзүңү мөстү-нарынын, характериниң алгы-ангы болганында, амь-дралга хамаарылазындын үнүп келген.

Амгы совет литературда база бир кол чери арын-нүгүнүң айтыры ээлеп турар. Бодунун тоожуңу чогаалчы бо айтырны кирип тура-даа, оун ханы көргүзүп шылааын.

Тоожуда болушкунар бо хүшерде, күш-ажыл кижин бүрүзүнүң негеден апарган үе-де, бооп турарын билер бис. Ажы-биле чугаалаарга, совет кижиде арын-нүгү, бот-хү-лөдөгө, чоргалар, аас-кежи-бири чердеге турар болгай. Устүндө көргөн ийи маадыр-ыны агымында турар ышка-жыл.

Бот-хү-лөдөгөй арагалашкын-биле солуп, ажылы хүлөдөгө кылдыр көрбөй турарлар. Инчанган олар мораль талазы-биле кошкак уаус болган. Чогаалдын кол маадыры Чараш-оолдун тытып келгени тыва чогаалда эки мөстү-нарылг маадырларын шийир-пирээринге база бир баямы болур. Оон ажы-чаны, мөстү-нары, ынактылы арыг, оон күзөдү күштүг, дорт. Чараш-оол биле Чечен-кыстык ынактылын чогаалчы өң-пө арыг-шынык кылдыр көргүзүп, чалын ынактылы уауг хү-дүткө-биле чүрүп турар. Чараш-оол биле Чечен-кыс амь-дралдын орун тудуштуруп, аас-кежиити чуртталганын коктазы-биле холдарында четтиришкеш баянтар дээр-зинге кым-даа чигинмес.

МОЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА. Уаан-Бат-торда музыка-хорография ушангачи тур-густунганда бөр чүгө 17 чыл болган. Инчалла-даа ол эки чачымдарыг апарган. Чыл санымда-ла балет классынын дооукчулары отчөт-концерт кылып, та-лантылы оолдар, кыстар боттарыныг мергескени көргүзүп турар. Олар оон соода культура бажынарына, театр спенасына, ганды ансамбльдеринге уауг, нарын ажылды кыларлар. ЧУГУКТА: ушангачи дооукчулары отчөт-концерт үеинде. (СЭТА-ныг фотохрониказы).

«ШЫННЫҢ» МАТЕРИАЛ-ДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ
Өскээр көдүрер дээн
Эрткен чылдын декабрь 25-те үгөң солуга «Серемча-деде хорамча чок» деп эгел-де материал парлаттыган. Каа-Хем районунг төвү Са-рыг-Сен суурунг чуртталга бажынарында, албан орг-анизация черлеринде газ ин-тернатива чөпүңгү өөрүжүзүн демделээч, оон повторал-дык биле газ шыгдар, стады суурунг төвүндө турары та-арымга чок деп автор шүгү-чүзөө.

ЧУГУКТА: бичин эртем ажылаакчымы А. Кордадзе биле уауг лаборант О. Куб-ран кометаны чурукта тырттырганын ко-руп турар. В. Христофоровтун фотогу. (СЭТА-ныг фотохрониказы).

Олчазы өөрүнчүг
«Номчунам» орук» кол-хозтун коочун чыгычымны М. К. Шыдар-Белек бөрү айнарына шаяндаа тура мергезин.

ТЫВА ЦИРКТЕР БАТУМИДЕ БОЛГАШ ТБИЛИСИДЕ
РСФСР-нин улустун артизи болгаш Тыва АССР-ниң улустун артизи Владимир Базы-оолович Оскал-оолга дурткан тыва цирк бөвүнүн артистери СССР-нин акы-дунима респу-бликаларында оон көргүзүп уламчылавышкан.

КУЛЬТУРА
Самбырларыныг
Телевидение дамчыдыла-ларына «Болуни мергезини кым эки билдир» деп маргылдага телеграф-чурт маргышын турда, төөгүнүң эдилекте кирген «Морзе» деп харылаа а-паралын көрүжүңүңү ту-пуурган боор. Ол аппарат 1930—1940 чылдарда Тыва Арат Республика биле СССР-нин аразында дүргөн харылаага ажылталынын турганы билдирген. Ша-ан-Аргынын харылааг бедиринге шыгжаттыган чыткан аппаратты жууна-лест И. Кром билеп ты-кан, дамчытаага ажыл-лаан соода. Алдан-Маадыр аттыг музейде дужаал бер-ген. Төгүгүнүң ол аппарады муаеийни Тыва Арат Рес-публиканын төөгүңүне ту-раскааткан кезинде делет-тинген.

ӨӨРЕДИЛГЕ КОМБИНАДЫ

Ортумак школаның ниити ге, кижидилге ажылын улам программаны өөренип турган, өөредилге комбинаты Тапды районда «Тилекеге» совхозка 1964 чылда келээк школа-ныг базазынга ачтыкан. Ажылдавышан өөренип тур-гаш, ол өөредилге черинге эр-тен 10 чылдарын дүргүзүндө ортумак эртемини 189 киж и деп алган. 8-ки классы 172 киж дооскан. Оон-биле кады тракторист, комбайн-ерини, чолачыларын мергези-лини өнүткөн-биле 559 киж и деп алган. Ол-ла үенин дүр-гүзүндө оң дооукчуларын-дан тускай ортумак өөредил-ге черин 39 киж дооскан. Инчанган комбинат ачык-аньяктарга ниити эртемини бээр-мүден алгыда, совхозка бе-дик мергезиниң ажылчынары-ны белеткеп бээриниң чугула базазы боу берген.

ТЕЛЕВИДИНИЕ

ФЕВРАЛЬ 7-ДЕ
МОСКВАДАН
13.30—Дамчыдылаар про-граммалар. 13.35—Школа-ларга. «Орабон» телестудия-нын анык корреспондент-териниң Социалист Күп-ажылдык Маадыр, РСФСР-ниң аалдыг механи-затору В. М. Бадюкова-биле ужураштылган. 14.05—Медиа-лер. 14.15—Өндүг телекөр-гүзүт. «Опереттага ынактарга». 14.45 — «Мидионнарын лепшиги университетин». «Со-циалист бөдүрүлгө болгай материалдыг кураваарына камнаарының аргалары». 15.15 — Өндүг телекөр-гүзүт. «Ольга Корбут». Документал-дык фильм. 15.55—16.05 — Часлар. 16.05—«Эрткен чыл-дарың кинолары». «Намус. Уран-чечен фильм. 17.10 — Хоккейге СССР-ниң чемпио-нады. «Химик» (Воскресен-ск). 3-үч оюн.

БАЙЫРЛАЛ ЛОТЕРЕЯЗЫ
РСФСР-нин 1974 чылдагы акча-бараал лотереязыныг март 8-тин байыралына холбаштыр үндүргөн билетте-рин сатпн эгезден. Бу үндү-рүдөгө нивитиз-биле 8.258.400 акша болгаш барааныг ойна-алдыкшынар тазарык. Тираж март 11—12-де Куй-бешинге болур.

Пенсияже 139 харлыында үнген
Даг чурттуг Меджид Агаев эртенг чус чылда-ла пенсиялар намы-хар четкен турган, мычала-даа ол тамчыктыг даш-тамылганы эгезер эртенг чүгө ам акык-лаар деп шийирткөөн. Оон чалгыс суур чурттуг чогу Агабеков аттыг колхозтун кууругна чыгылган, күш-ажылдыг 139 хар-дыг коочун өбөлгөни чүрөткөн ханым-дан байыр чедиргенер.

В. ЧАЛБАА.
Барын-Хемчик районунг Культура бажынында «Мажалык» агитбригады Ак-Довурак хоорайнын ажыл-шичкери-не эалдан чораван. Ма-жыкчылар ак-довуракчы-ларга Тыва АССР-ниң улустун чогаалчыны С. Шарбын «Кожалар» деп чалгыс көжөгөйгө ниитин болгаш концертти көргө-скөн.

СЭТА-НЫҢ СПОРТЧУ МЕДЭЭЛЕРИНДЕН

ЗАГРЕБ. Дош кырында фи-гурат чүгүлөөшкөн талазы-биле Югославияныг Загреб хоорайга болгаш делегей мар-гылаагына совет спортчу-лар уауг чедимшиктеринг болган. Эш бооп алган, фи-гурат көргүзүшкүнер күт-сеткен Ирина Родина биле Александр Зайцев олар спорт-чу мергезинде эң бедик чалгына чеген болган дошка ташылаар талазы-биле Европада эң шымыр дөң кыялар дээрин Белградтыг «Борба» солуну бижип ту-рар.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: 667006

Кызыл, Шетиники-Бравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ. Редакторуну 24-63, редакторунун оралакчыларынын 35-21, пропаганда кылдынына 23-54, харысалгандыг секретарынын 23-35, партизи амьдырал кылдынына 37-13, кылдына 23-54, кезе ажыл-агый кылдынына 21-47, үлөтүрүп кылдынына 22-64, тага кылдынына 41-27, информация база совет тургузуп кылдынына 20-60, айтгал-терияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 челепчөк долгаар.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР
Тираж 15953. ЧАГЫГ № 32.